

TA'LIM TIZIMI VA ILM-FAN SOHASIDAGI ISLOHOTLARNING AHAMIYATI

Tursunov Farxod Baxodir o'g'li

*Termiz davlat universiteti "Kompyuter va dasturiy injiniring kafedraasi o'qituvchisi.
+99899 6731007. farxoddd1007@gmail.com*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Ta'lim tizimi va Ilm -fan sohasidagi islohotlarning bugungi kundagi ahamiyati, ularning natijalari, sohadagi muammolar va uni bartaraf etishga yordam beruvchi yechimlar haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *Ta'lim tizimi, ta'lim sifati, Ilmiy infratuzilma, yangi O'zbekiston.*

Sun'iy intellekt, Kiberxavfsizlik, kibertahdid, mashinali o'qitish, kiberfiribgarlik.

Annotation: *This article talks about the importance of reforms in the field of education and science today, their results, problems in the field and solutions that help to solve them.*

Key words: *Education system, quality of education, Scientific infrastructure, new Uzbekistan*

KIRISH

Bugungi globallashuv davrida har bir soha jahon hamjamiyatida o'z o'rniga ega bo'lmoqda. Xususan bugungi Yangi O'zbekiston hayotining ko'plab sohalarida yangicha islohotlar, yangicha qarash va zamonaviylikni ko'rishimiz mumkin. bu jarayonlarni ko'rib, tahlil qila turib, ijtimoiy jamiyatimizning ajralmas qismi hisoblangan ta'lim tizimidagi o'zgarishlarni aytib o'tish alabatta adolatdan bo'ladi. Yurtimizda oxirgi yillarda ta'lim tizimida qilinayotgan ishlar, o'zgarishlar o'zining eng yuqori bosqichiga chiqdi. Albatta bu bilan to'xtab qolinmaydi. Shu yo'l va shu maqsad yo'lida kundan - kunga, yildan - yilga eng yaxshi natijalar sari odimlaymiz. Shu mavzuda gapirar ekanmiz prezidentimizning gaplarini eslab o'tishimiz kerak : "Farzandlarimiz maktabdan qanchalik bilimli bo'lib chiqsa, yuqori texnologiyalarga asoslangan iqtisodiyot tarmoqlari shuncha tez rivojlanadi, ko'plab ijtimoiy muammolarni echish imkoni tug'iladi. Shunday ekan, Yangi O'zbekiston ostonasi maktabdan boshlanadi desam, o'ylaymanki, butun xalqimiz bu fikrni qo'llab-quvvatlaydi"

Shu bilan birga mamalakatimizda ta'lim sohasida qabul qilinayotgan me'yoriy huquqiy hujjatlarni ham alohida ta'kidlashimiz zarur. Xususan, O'zbekiston Respublikasining konstitutsiyasi 41-moddasida har kimning bilim olish huquqi kafolatlangan[1] Shuningdek, 2022-yil 28-yanvarda muhtaram Prezidentimiz tomonidan qabul qilingan "2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi farmonda ham ta'lim tizimiga asosiy ahamiyat qaratilgan[2]

Prezidentimiz tashabbusi bilan oliy ta'lim tashkilotlari uchun akademik va tashkiliy, shuningdek, moliyaviy mustaqillikning berilishi hamda Kengashlar vakolatlarining kengayotgani ta'lim sohasidagi davlat siyosatini amalga oshirish, sifatli ta'lim xizmatlarini ta'minlash va bu borada hukumatimiz tomonidan berilgan vazifalarni to'la-to'kis ado etish orqali mamlakatimiz taraqqiyotini belgilab beruvchi salohiyatli kadrlar tayyorlashga keng imkoniyatlar yaratadi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Ta'lim - rivojlangan, qudratli va buyuk davlat qurishning asosini tashkil etadi. Bu haqida muhtaram prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning 2022 - yil 20 – dekabr kuni Oliy majlisga qilgan murojaatnomasida ham quyidagilarni ta'kidlaganlari o'rinlidir - Ta'lim sifatini oshirish – Yangi O'zbekiston taraqqiyotining yakkayu yagona to'g'ri yo'lidir.[3]

Ta'limning rivojlanish yo'li fanlar sonining va o'rganiladigan mavzularning ortishi hisobiga olinadigan bilimlar bilan kengayishi mumkin. Fanlar sonini kengaytirish, o'quvchilarga yuklamalarni ko'paytirish bilangina emas, balki o'qituvchi-pedagoglarning o'zlari ta'lim berayotgan fanlariga har tomonlama va zamonaviy axborot texnologiyalariga tayangan holda saboq berishlari uchun ularning malakalarini oshirib borish ham muhim omildir. Ta'limni rivojlantirishning — intensiv yo'li, birinchidan, ta'lim metodini o'zgartirishni, qo'shimcha bilim berish yo'llarini izlashni talab etadi. Axborotlar bilan mustaqil ishlashni bilish, topish, anglab yetish va nihoyat mavjud axborotlar asosida yangi bilimlarni uyg'unlashtirishni bilish, mana shu o'quv jarayonini rivojlantirishning eng istiqbolli yo'li bo'lishi mumkin [4]

Xususan, ta'lim tizimida qabul qilingan eng muhim hujjatlardan biri bu – “Ta'lim to'g'risida”gi qonunning yangi tahrirda qabul qilinishi bo'ldi. Mazkur qonunga asosan ta'lim sohasidagi asosiy printsiplar, ta'lim tizimi, turlari va shakllari aniq belgilab qo'yildi.

Shuningdek, qonunga ko'ra, davlat oliy ta'lim, o'rta maxsus, professional ta'lim muassasalari va ularning filiallari, davlat ishtirokidagi oliy, o'rta maxsus, professional ta'lim tashkilotlari va ularning filiallari Prezident yoki hukumat qarorlari bilan tashkil etiladigan bo'ldi. Nodavlat ta'lim muassasalarini tashkil etish ularning ta'sisчилari tomonidan amalga oshirilishi belgilandi. Nodavlat ta'lim tashkilotlariga litsenziya Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiya tomonidan beriladigan bo'ldi.

Ta'lim sohasida davlatning alohida majburiyatlari sifatida imkoniyati cheklangan bolalarning sifatli ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytirishga qaratilgan aniq mexanizmlari nazarda tutilgan bo'lib, ta'lim tashkilotlarida alohida ta'lim ehtiyojlariga ega bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'lim va tarbiya ta'minlanishi haqida konstitutsiyamizda ijtimoiy norma kiritilmoqda.

Ta'lim tizimini yuqori darajada rivojlantirishning asoslaridan biri bu Ilmiy infratuzilmani rivojlantirishdir. Ilmiy infratuzilma deganda ilmiy bilimlarni yaratishga shart-sharoit tug'diruvchi sohalar, faoliyat va xizmat ko'rsatuvchi tarmoqlar majmui tushuniladi. Fanning rivojlanishi va ilmiy izlanishlarning samarasi mana shu infratuzilmaning holati, elementlarining samarali faoliyati bilan belgilanadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Ta'lim tizimi va ilm – fan sohasidagi o'zgarishlar, rivojlanish yo'lidagi natijalar ilmiy tahlil qilindi. Yutuq va kamchiliklar haqida ma'lumotlar to'plandi. To'plangan ma'lumotlar asoslangan holda tizimli va mantiqiy yondashuv usullaridan foydalanildi.

Tahlil va natijalar. Yuqoridagi ma'lumotlardan kelib chiqib ta'lim va ilm – fan sohasidagi yutuqlar bilan birga bir qancha yuzaga kelishi mumkin bo'lgan kamchiliklarni ham aytib o'tish zarur. Ta'lim tizimi sohasida moddiy texnik bazani bir vaqtning o'zida rivojlantirishni mushkul ekanligi, rivojlangan mamlakatlar bilan o'quvchi talabalarni tajriba almashish

amaliyotlariga jalb etishda kelib chiqadigan kichik muammolarni mavjudligi, ta'lim sifatini nazorat qilishda vazifa va burchga nisbatan yengillik bilan qaralish holatlarini borligi shular jumalasidir, albatta har bir ish ideal holatda bo'lmaydi. Ammo shu ideallikka intilish mumkin. Mashhur olim Albert Eynshteyn aytganidek bu hayotda har bir jarayon nisbiydir. Shu nisbiylikni ham eng yuqori samaradorlikka yetkazish mumkin. oxirgi yillarda sohada qilinayotgan ishlar ham shu gapimizga dalil bo'la oladi. Masalan 2026-yilga qadar Taraqqiyot strategiyasi doirasida maktabgacha ta'limda qamrov darajasini hozirgi 67 foizdan 80 foizga yetkazish, 7 mingdan ziyod yangi nodavlat MTtlarni tashkil etish, xalq ta'limi tizimida qo'shimcha 1,2 million o'quvchi o'rnini yaratish, Qoraqalpog'iston Respublikasi va Xorazm viloyatining boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun bepul ovqatlanish bo'yicha yo'lga qo'yilgan ijobiy amaliyotni 2023/2024 o'quv yilidan qolgan barcha viloyatlar va Toshkent shahri maktablarida ham joriy etish ko'zda tutildi. Shuningdek, oliy ta'limda qamrov darajasini 50 foizga, nodavlat OTMLar sonini kamida 50 taga yetkazish belgilab olindi.

Xulosa va takliflar. Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, Ta'lim tizimi va ilm fan sohalarida yangi va yuqori natijalarga erishish boshqa sohalar uchun rivojlanishning asosiy eshiklarini ochib beradi. Chunki bugungi kunda sifatli kadrlarni tayyorlash masalasi davlat ahamiyatidagi masalalardan biriga aylangan. Bu nafaqat mamalakatimizda balki jahon miqyosida ham sifatli va yetuk kadrlarning yetishmasligi balki ularni tayyorlash uchun yaratilayotgan imkoniyatlarni kengaytirish ustuvor vazifa ekanligini anglashimiz zarur. Albatta bu ishlarni ilmni endi tanigan, ilmga muhabbat qo'yadigan yoshda – ya'ni hali go'dakligidayoq amalga oshirmoqchlik zarur. Zero gapimni Atoqli ma'rifatparvar, buyuk pedagog va olim Abdulla Avloniyning gaplari bilan yakunlamoqchiman: “Tarbiya biz uchun yo hayot – yo mamot, yo najot – yo halokat, yo saodat – yo falokat masalasidir”

FOYDALALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston respublikasi konstitutsiyasi – t.: o'zbekiston, 2017. – 76 b..
2. O'zbekiston respublikasi prezidentining “2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan yangi o'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida”gi farmoni. 28.01.2022.
3. O'zbekiston respublikasi prezidenti shavkat mirziyoyev oliy majlisga murojaatnomasi nutqidan. 2022 – yil 20 dekabr.
4. Baxodir o'g'li t. F. Et al. Ta'lim sifatini oshirishda zamonaviy o'qitish texnologiyalaridan foydalanish //новости образования: исследование в ххi веке. – 2023. – т. 1. – №. 6. – с. 342-345.
5. Farxod t. Et al. Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishda axborot kommunikatsiya texnologiyalarining o'rni //uz-conferences. – 2023. – т. 1. – №. 1. – с. 577-580.
6. Tursunov f. Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishda axborot texnologiyalarining o'rni //conference on digital innovation:" modern problems and solutions". – 2023.
7. Baxodir o'g'li t. F. Aholi turmush darajasini baholashda hal qilinadigan masalalar va uning axborot ta'minotini ishlab chiqish //scientific aspects and trends in the field of scientific research. – 2023. – т. 1. – №. 10. – с. 211-216.

8. Ваходир о'г'ли Т. Ф. АХОЛИ ТУРМУШ ДАРАЖАСИ БАХОЛАШНИНГ АНАМИЯТИ //IJODKOR O'QITUVCHI. – 2022. – Т. 2. – №. 19. – С. 49-51.